

כה אמר המורה חלק ב':

על סדרי עולם

על האלוהים

על המעשה ותוצאותיו

הנזיר החומל

משל הרכבת

טבע הזמן

על האלוהים

חבורת נזירים עברה בדרך, "אנו מחפשים את אלוהים" אמרו. כה אמר להם המורה:

ברכות לכם אנשים טובים המחפשים אחר האלוהים.

נראה שעלי להתנצל, שכן עלי להודות בפניכם שגם אני לא מצאתי נימוק ראוי לנוכחות האלוהים שאתם מחפשים, גם אם טענתם שאין אנו יכולים להתעלם מההבנה הרציונאלית שלא ייתכן אחרת. כדי להיות כנים עם עצמנו עלינו להודות שלא ניתן לאמץ מושג זה, שכן איננו מבינים מה לחשוב עליו, אך ודאי לא לדחות אותו, גם אם הוא עמום ונתון לפרשנויות אין-קץ.

עם כל הזהירות והענווה האינטלקטואלית, עלינו להודות, שאלוהים הוא ראי למגבלות האינטלקט וההגיון המנהלים את חיינו, שאנו בוטחים בהם תמיד. אלוהים הוא האין שמאפשר נוכחות היש. במילים אחרות, אין יש ללא האין, אך אין בכך מענה של ממש לסוגיה מהו אותו האין שמגדיר עבורנו באופן צלול את היש. אולי כי כל אחד מאתנו מצפה אחרת מהמושג "אלוהים", וראה בו מהות שונה לצרכים אישיים פרטיים שונים. כמו למשל, תכלית חיינו, משען בעת צרה, עוגן מוצק למדרך רגלינו וכיוצא באלה דברים

נראה שניתן להסכים שהדיון באלוהים דוחק את האינטלקט הצידה. האינטלקט משרת אותנו בדרך כלל היטב, למשל, בורר בעבורנו בין הטוב לרע, בין חושך לאור, בין הבטוח לסכנה, בין נכון לנו או לא, בין להתעמת או לברוח. האינטלקט מרחיק מאתנו בלבול ומבוכה, מפריד בין הדברים ובכך מקל על תפיסתנו את היש, כמו למשל ההבנה הרציונאלית שאין דבר קיים ולא קיים בעת ובעונה אחת, אף שהתעמקות בסוגיה תראה לעתים אחרת, ואנו מעדיפים, ובצדק, לא להתייחס בלבול שכזה. הוא מחפש בעבורנו הצדקה, סיבה לכל דבר, ומרחיק מאתנו עמימות, בלבול או ידיעה מרפת ידיים, או מהווה מדרך מוצק, ובכך מסייע לתקווה לשינוי משמעותי ממצבנו כיום, תשואה גדולה לנסיונות החילוץ מדכדוך ותחושת חוסר אונים.

אך זהירות!

אם מישהו מכם מצליח להבין מהו אלוהים, דע כי מה שהבנת אינו אלוהים. הזז הצידה עוד קצת את האגו במסווה האינטלקט.

אם מישהו יספר לך מהו אלוהים – דע שהדובר אינו יודע מה הוא שח.

את אלוהים נמצא כהשתקפות במחשבה וחומר, המצייתת לזמן ולחוקי הטבע, של דבר מה, שהגיונית אינו בנמצא. אלוהים הוא נמצא שלעולם לא יהיה נמצא, וברגע שנמצא – זה דבר שאיננו אלוהים. אלוהים הוא סיפור אישי של כל חושב. אין דרך מוכרת לחקור מהו אלוהים, אלא לפלס דרך אישית באמצעות חוויה רגשית-רוחנית שעוקפת את האינטלקט והמציאות בה אתה מתהלך.

התכחשות לאלוהים, או ההפך מכך, הכרזה אודות הכרה מודעת בו ובקיומו, לא מגלה לנו דבר נוסף של ממש, אלא התחכמות מילולית ותו לא.

אך אין להתייאש! הדרך אל הבנת הבלתי ניתן להבנה איננה חסרת ערך, שכן עצם המסע של גילוי האלוהים, הוא גילוי עצמנו לעצמנו, חילוץ הווייתנו מתוך קליפות החושים והחומר, כמו פֶּסֶל שמחלף את הפסל, יצירה עצמית רבת משמעויות לו ואף לאחרים, מתוך גוש האבן או בול העץ, בעוד שהיצירה היא החומר ממנו חולצה, ומשמעותה אינו בחומר.

אלוהים אינו חלק מהיש – אותו החלק שמתגלה לנו באמצעות הזמן, חוקי הטבע וחוינו, הכוללים גם את האינטלקט הלוגי, הרגש-מחשבה-דמיון, והאגו האישי. למעשה עלינו להודות שאין למושג זה התגלמות של ממש בעולם המוכר לנו, אלא התגלמות אישית בנו.

אלוהים הוא נמצא חיוני לקיומנו האינטלקטואלי והרגשי שמסמל את מה שמעבר לעצמנו, ולמעשה - החיים עצמם. אלוהים הוא הלא נודע שאינו ניתן לפיענוח, אך אלוהים חיוני להבנתנו הלא מודעת את העולם, ומכאן את עצמנו. אלוהים הוא ההשראה, היצירה, הידע המוחלט והטוב המוחלט, שבלעדיהם לא נוכל להתוות דרך וכיוון לשאיפותינו ולבחירות בחיינו, גם אם ברור לנו שאין הוא בנמצא, לא נגיש לנו, ממש כמו ידע וטוב מוחלטים.

אלוהים הוא ההשתוות- ביטול העצמי והכלת הכל, ולו באופוריה רגעית, שמנחמת ומקטינה כאב וצער, אך צובעת את החיים במגוון רגשות של שמחה וסיפוק, טעם לחיים.

אלוהים הוא השמחה - קורת-רוח מלווה, כמו כיפת השמיים התלויה מעל תמיד, גם אם איננה נגישה. שמחה שאינה מוזנת מריצוי החושים ותאוות שאינם ניתנים לסיפוק ממילא, אינה תלויה בדבר כלשהו, והוֹנָה לעתים, כשאנו מסלקים חששות ודאגות זמניות בהחלט.

אלוהים הוא הטוב המוחלט, דגם לכוונה ועשייה נקיים מכל אינטרס אישי.

אלוהים הוא המצפן המוסרי. ללא מצפן מוסרי ניכשל במוקדם או במאוחר.

אלוהים הוא האמונה בעולם טוב ומטיב, גם אם סביב מועקה, אנחה וסבל.

אלוהים הוא נחמה, מניע להשלמה עם המתרחש, הבלתי ניתן לשליטה ושינוי.

אלוהים הוא התקווה, המניע ליצור, לאהוב ולחיות עם הידיעה שעם הזמן יהיה אחרת.

אלוהים הוא טעם החיים וייעודם.

אלוהים הוא היחסים בין אדם לאדם, בין אדם לכלל העולם, בין אדם עם עצמו ומכאן גם עם אלוהיו.

ומעל הכל - אלוהים הוא האהבה, שבלעדיה אין קיום לאדם ולחברה, אין תקווה.

לשווא תבקשו את אלוהים, אך בחיפוש אחריו, אולי תגיעו ותמצאו את עצמכם, ותהיו בטוב ובשלוות נפש. הרי לשם כך אלוהים קיים, הלא כן?

לכו בשלום חבורה יקרה, ומצאו את הטוב בכל שתפגשו בדרך. אלוהים גם שם.

על המעשה ותוצאותיו

איש נפל לפני המורה ותינה את צרתו, על שהוא עמל ומשקיע ואין הוא רואה כל ברכה בעמלו. כך אמר לו המורה:

איש יקר. אתה עובד, מתכוון, מתאמץ ופועל, ואינך משיג את התוצאות שאתה מייחל, ולעתים אתה משיג את ההפך, ואתה נפגע יותר. אתה מתאמץ, השגיך דלים ולא מספקים, ואתה מתמלא בתסכול ואף ביאוש.

אתה מכיר אנשים אחרים שמגיעים לפסגות גבוהות יותר, ומתאמצים לשם כך פחות ממך. אתה תוהה מה לא בסדר איתך, מה מתנהל לא נכון שכזה הוא גורלך, ואיך זה שגורל האחרים מאיר להם פנים בהרבה. כך, לפחות, הדברים נראים בעיניך.

לפני שנתהה מה עליך לעשות, יש להזכיר שאינך מישהו אחר, אלא אתה, לטוב ולרע. "למה לא אחר יש ולי אין" זו תהייה מיותרת. אין דבר חסר ערך יותר, שמסב עגמת נפש מיותרת ואף מזיקה, להשוות בינך לבין אנשים, מעשים, כישורים, מראה ואף ייחוס משפחתי. ודאי וודאי אם מדובר במילוי ציפיות של אחרים, שאתה חושב שאם תמלא אחריהן תמצא חן בעיניהם. אתה לא הוא והוא לא אתה. אתה ייחודי, לטוב ולפחות טוב. הגורל שלך הוא שלך, לטוב ולפחות טוב. ייתכן שהאחר משיג יותר דברים שהיית רוצה, אך באותה מידה ייתכן בהחלט, שהאחר היה מאד רוצה דברים שאין לו ויש לך, כמו גם לזכור שאינך יודע באמת מה האיש נושא על גבו, והמשאלה להיות כמוהו, עשויה להתגלות כשטות של ממש.

ונחזור לעניין: התסכול שאתה חש, הוא שלך בלבד. הקשר בינו לבין המציאות אינו וודאי כלל. גם ההסברים המלומדים כמו - זהו הגורל שנקבע, או זהו גמול על מעשיך בהווה ובעבר, או שמא אינך מתאמץ מספיק, לא ישנו במאומה את תחושת התסכול מהישגך הפחותים בעיניך. לא בהסברים שכאלה תמצא השלמה וגם לא נחמה.

מה שקורה איתך ולך, הוא תוצאה של גורמים רבים, שחלקם הגדול איננו יודעים מה הם וכיצד הם משפיעים. לעומת זאת, אם לא תחפש הסברים מלומדים, אלא תחפש דרכים אחרות כיצד אתה יכול לשנות ולהשפיע, לא משהו או מישהו אחר שיגרום לשינוי במקומך, סביר להניח שגם תצליח לשפר את מצבך. ונשים לב: השיפור חייב להיות קודם כל בעיניך.

כך גם כדאי לשקול אם יש מקום בשינוי התנהגות והתייחסות לדרך הפעולה שלך. שינוי סגנון פעולה, בדיקה יותר מעמיקה היכן המאמץ מושקע כיום, עשויים לכוון אותך לערוצים אחרים, שיביאו לך יותר רווחה והצלחה בתחושתך הפנימית מהמצוי כיום. לשם כך עליך לשקול כיצד להיעזר באחרים, שיוכלו ללא מאמץ גדול מצידם לעזור לך לעלות על דרך טובה יותר.

העולם לא חייב לך דבר, אל תצפה לניסים, אל תעלה על דעתך שיקרה לך טוב כי מגיע לך, כי סבלת די וכיוצא באלה דברים. אל תצפה למצוא רווח קל - פעולה בה אין צורך במאמץ גדול, או כזו שתשנה את העולם שיפעל לטובתך. עליך לפעול ללא הפוגה, בתבונה ובקור רוח, גם בעת סערה בחיך. שנה את עצמך, ואל תצפה מהעולם לעשות זאת, כי זה לא יקרה. העולם לא אוהב ולא שונא, לא מרעיף טוב ולא נוקם ולא נוטר. העולם לעתים יחיך, וזה יקרה הרבה יותר אם אתה תחיך, ולעתים יעמוד מנגד ולא יגרום דבר לטובתך. כזה הוא העולם. אם תפעל לעשיית טוב לעצמך, ותיקח אחריות על מעשיך, יגבר הסיכוי למצוא נחמה והשלמה, וכך תחוש הרבה פחות סובל ומתוסכל.

הרי למדנו על בשרנו במהלך חיינו שאין רווחים קלים. גם בימים קשים אל תחפש פתרונות שפוגעים, עושים רע כדי להיטיב עם עצמך על חשבון האחר. אל תפגע באחר כדי להשיג כבוד, רכוש והשפעה. אם תימנע מכך - תטיב עם חיך, ולטווח ארוך הסבל והתסכול שאתה חווה יקטנו בהרבה. זה הזמן לבחון היטב את התכונות בהן בורכת, ביכולות שלך, במסירות, בחיוניות, במקומות בהם תחוש יותר התלהבות לפעול, ביחסים, באמפתיה, בכושר הַקְלָה של הסובב וכדומה.

קורת רוח שמטיבה, תוכל בהחלט למצוא בפעולות בהן אתה חש שהן טובות לך. למשל, למצוא השראה טובה בתפילה, ניווחות, ונחמה גם עם מאמינים אחרים, אך בתנאי שאתה

חש שזהו הדבר הנכון עבורך. כך גם ראוי לשמוע על תובנות פרקטיות מאנשים שאתה מעריך את תבונתם ונסיונם, שישנו במשהו את האופן בו אתה מגיב למתרחש סביבך.

הו, איש טוב ויקר, כדי לדעת איך לפעול נכון יותר ולמצוא יותר ברכה בעמלך, אתה שואל אם ניתן לראות את כל עניין השכר והעונש בתמונה רחבה יותר. אם עשיתי בעבר רע – אז אני נענש עתה, או אם עשיתי פעם טוב – יש טעם להמתין ולהתנחם בטוב שיגיע. איננו יודעים באמת אם כך העולם פועל, אך בעקרון אין להתייחס למשהו רע שקורה לך כעת כעונש על מעשה שעשית בעבר, אלא על עשיית טוב תמיד והתכוונות לעתיד.

כדי להעמיק יותר, נדבר בקצרה על דרך המעשה ותוצאותיו.

מקור הסבל שלנו, התסכול העיקרי, הוא עצם הפעולה למען רווח אישי, שמכונה גם – "פירות המעשה", שהם התוצאה שאנו מייחלים לה, מבלי לקחת בחשבון שעצם הציפיה לתוצאה שלא מתגשמת על פי הציפיות שלנו, גורמת לעוד תסכול ואכזבה. יש לקחת בחשבון את ההשלכות על החתירה למטרה, או ליתר דיוק, לשאול לפני שנפעל ולדייק עד כמה שניתן את הציפיות: במה נזכה בעצם השגת המטרה ששמנו לפנינו?

בדרך כלל נמצא למורת רוחנו, שהפירות אינם הולמים את הציפיות שלנו ולא את התכנון שעליו התבססנו. הפסדנו בדרך דברים רבים כתוצאה מדהירה עיוורת להשגת היעד. קודם כל אשליות – שאכן נזכה בטוב ויתרון משמעותי, ממש כמו במשחקי מזל, שהסיכוי הקר, בניקוי דמיונות שווא, הוא קטן עד אפסי. כך גם אי הכלה והבנת המציאות כפי שהיא, הדמויות המשמעותיות בדרך בה בחרת, בגלל עודף רגשנות וייחול עצמי שאין לו בסיס. נמצא עצמנו למשל, שפגענו ואף עשקנו אחרים, לעתים לא במודע. פעלנו ברשעות ובניגוד למצפוננו, ומצד שני – ייתכן והתבזינו, רכשנו אויבים ללא כל הצדקה עניינית, רמסנו ופגענו בחלשים מאתנו, והשלנו את עצמנו שהרווח יהיה גדול ומהיר, וכך נמצא שעשינו טעויות למכביר, שרק הרעו עמנו. נמצא לעתים קרובות מידי שהנזקים שגרמנו לעצמנו, עולים בהרבה על ההשגים בפועל, ובכל מקרה נמצא, שלא זכינו בסיפוק האשליות בדמיוננו כמו גם החמדנות שממילא אינה יודעת שובע, כי תמיד נרצה עוד.

עלינו לעשות הכל כדי להגיע למקום בו אנו עוסקים בפעילות על פי צו הלב, עיסוק במשהו שמסב לנו הנאה, תחושה של סיפוק, סקרנות, רצון לפעול בו עוד ועוד, ובעיקר – תחושה שאנו עושים את הדבר הנכון לנו, בדרך כלל – בעל משמעות גם לשובב. ככלל, מילת המפתח היא שירות, נתינה לשובב

כבד את המלאכה שאתה עושה. פעל ועבוד בכל לבבך ובכל מאודך, בשירות וענווה, לא לשם רווח אישי, לא לשם כבוד, לא להערכה או למלוי דחפים של חמדנות ותאוה. עליך לשאוף תמיד להיות אדם הגון וטוב ואיש מקצוע מיומן. אם תבחר להיות צייד – צוד, אם מורה – לְמַד, אם רופא – רפא, אם פקיד – שרת את הציבור, אם מצביא – שלוט והילחם, אם איכר – עבוד את האדמה, אם פועל או משרת או מנהל – עבוד כנותן שירותים. אל תעבוד למען פירות המעשה, אלא פעל לשם המעשה, לעצם השירות. הקפד לעשות הכל בניקיון כפיים מתוך כוונה לביצוע המשימה באופן הטוב ביותר. אל תצפה ל-"מתוך שלא לשמה בא לשמה", כי בכך, שוב, אתה מצפה לפירות המאמץ, ושוב תתאכזב!

נשים לב שפעילות ללא כוונה לרווח אישי מפירות המעשה, איננה התנדבות טהורה לשם שמיים, אלא עבודה שבצידה גמול אישי כלשהו, כמו גם שכר הולם, המאפשר קיום ופרנסה בכבוד. עצם העבודה הנכונה נעשית על פי הנעה פנימית, שאינה מכוונת מטרה לשכר דווקא, גם לא לשם הכרת תודה וכבוד, אך מצד שני לא לדחות גמול כעקרון, שישרת אותך ויעצים את הדרך בה אתה תמשיך לעשות את הנכון לך ואף לסביבה. מכאן גם יש להתעלם מציפיות של אחרים מה לדעתם אנו צריכים לעשות, כי הם אינם אתה, ואתה לא הם.

עצם מעשה מתוך העשייה שמעניקה לך סיפוק, לא למען פירות המעשה לתהילה אישית, עשוי להביא תפנית חיובית בחיך בהשוואה למה שהם עתה. בדרך זו תחוש שלם יותר עם עצמך, עם הסובבים אותך ועם אלוהיך המייצג את פנימיותך האמתית, ומן הסתם הכוונה היא שתלך בדרך זו.

לך לדרכך איש טוב, תוכל להקל על עצמך בדרך המעשה והתוצאה שדברנו כאן. מצא טוב בחיך, השלמה ושמחה.

הנזיר החומל

נזיר חומל צנח באפיסת כוחות בצד הדרך. מיהרו, השיבו את רוחו והביאו אותו אל המורה. כך אמר לו המורה:

הו איש קדוש וחומל! מה רב החסד שאתה מעניק לסובבך.

לכך מלא באהבה וחמלה כלפי כל ברואי העולם. להבנתך, ההבדלים בין אלה לאלה, הינם אך אשלייה. להבנתך, כל הברואים הינם ישויות רוחניות הלוכדות בגד חומרי בצורת חי, צומח ודומם. לכן בחרת בניתוק מסביבתך, כדי לא לפגוע בגורלן של ישויות רוחניות המוכמנות בחי, בצומח ובדומם, כמו גם לא לפגוע ברוחך המיטהרת ולא לזהם אותה בחומריות, שכה השתדלת להסיר מעליך.

גופך המוזנח רוחש תולעים המכרסמות בך, ואם אחת נופלת ממך אל הארץ אתה מחזירה למקומה. אתה נמנע מלנוע ממקום למקום, או אף לנשום כראוי, כדי לא לפגוע ביצור כלשהו. לאחרונה פסקת מלאכול אפילו זרעים, שורשים ועלים, ואתה שורד מהפרשות הציפורים המקננות על העץ תחתיו אתה יושב. כך, אתה סבור, שחמתך תביא מזור לסביבתך, אותך למודעות עליונה, וכל שנותר הוא להמתין לחסד שיפריד בינך לבין גופך.

הו איש קדוש! כדאי לשאול האם הדרך שבחרת מטיבה עמך ועם סביבתך? האם נוכחת במו עיניך שחמלה ואהבה לאחר, כולל ויותר מוחלט על רווחתך, מסייעים אותך למים שקטים, הרחק ממשברי אוקינוס הסיבה-תוצאה הסוערים? האם בכך אתה נמנע מגלי הסבל, משברי הכאב, הצער, עגמות הנפש, ייסורי הלב, רגשות האשם, הפרידות הכואבות, וחששות הקיום שמונעים לפעול ולעשות את הטוב והנכון?

הו איש קדוש וחומל, להבנתי עשית צעד אחד יותר מדי. סברת שכדי להתקדם עוד צעד לעבר מטרתך העליונה, ביכולתך להתנתק מהחומרי, ולשוב להיות רק רוח מלאת ידע ואמת, נצחית ומלאת התמוגגות, שמחה ואושר תמידיים. להבנתך, המכשולים העומדים לפניך, הם גופך ונפשך שפוגמים בשלמות העולם.

עליך להודות שחמשת חושיך אינם יכולים לספק בידך את ההבנה האמתית כיצד פועל העולם. אין בידי איש בשר ודם, בין אם הוא מורה, קדוש או איש אלוהים המדבר בשם שמיים או כתבים קדושים, וגם לא צדיק אלמוני העוסק במלאכה פשוטה. כדי להתקיים, להבין ולדעת את מהות היצור החי, הצומח או הדומם. כך גם מעבר לחושים: הרי אתה עצמך אומר לאחדים שחפצים לשמוע, שאין בידי ההגיון, האינטלקט והרגש בהם חוננו, גדולים, עמוקים ורחבים ככל שיהיו, את היכולת להיווכח מה היא הדרך הנכונה והמוחלטת, באופן שלא ניתן להטיל בה ספק, ערעור וכפירה. כך גם נוכל לומר שכל "חוש" אחר, ראייה מעבר לחומר, שיש האומרים שחסד עליון מזכה אחדים מאתנו כאן על האדמה, גם אלה לא מספקים הבנה אחרת ועמוקה יותר.

על סמך השלמה עם מגבלות ההבנה שלנו, כל שביכולתך לעשות הוא לאמץ אמונה ודרך חיים, בה אתה יודע בתוכך שהיא מטיבה עמך ועם סביבתך.

הו איש קדוש! על איזה הגיון מונחת התפיסה שעצם קיומך פוגע באחרים, כאשר בו בזמן היא משבשת את רווחתך וחיידך? להבנתך, ואין אלא להשתחוות לפניך על הבנה זו - חמלה, הבנת האחר וצרכיו, צדקה ועזרה, הימנעות ומניעה מכל פגיעה באחר, כמו גם עשייה לטובת החברה, הם הם הסוד לחיים שלמים וטובים. אך האם לשם כך עליך להמנע מלפגוע בך ובגופך, ובכך לקצר משמעותית את חיידך?

גם אם נסכים שאני האחרון שיאמר לך שתכלית חיידך היא הבחירה שעשית באורח חיים מיטיב עם עצמך ועם האחרים, בחסד ובאהבה, הרי נבין שוויתור על חיידך הוא פגיעה מוסרית קשה! בכך אתה מוסר את עצמך למלתעות הרוע האורב בפתח, רוע שממנו אתה מנסה להימנע כל חיידך. המוסר ההולם את העולם שכולנו חולקים בו ברגע זה, מחייב כל אחד ואחד מאתנו, וגם אותך, קודם כל לדאוג לרווחה הבסיסית האישית. נסכים לגמרי

שעליך לדאוג לרווחתך, בתנאי שאינך פוגע וחומס את האחר. ואכן, יפה וטוב שבחרת לא לפגוע בכל חי. אך לא לאכול אפילו עלים, זרעים ופירות ובכך לוותר על חייך - זהו חטא מוסרי גדול! כאן שגית!

הו, איש קדוש וחומל! הגעת לעולם מתוך ידיעה שתסתלק ממנו, אך בין לבין עליך לחיות, ולשם כך עליך לטפח את גופך כדי שתוכל לבחור בדרך חיים, ולהלך בה, לא בדרך ההיפרדות מהחיים. הפנמת היטב את הציווי המוסרי שלעולם אין לקטול, להשמיד או לחמוס חי רק לשם ביטוי האלימות שבך, או לשם תאוות הכבוד, תחושת עליונות על אחרים, יסורי הקנאה, או חמדנות הנפש לנכסים חומריים או הנאות חולפות של הגוף. אך בו בזמן הזנחת מרכיב לא פחות חיוני! עליך לדאוג לרווחת גופך ולשלמות חייך. זו הדרישה המוסרית הראשונה במעלה. זה התנאי לטוב שיעשה, לא רק בכוונה, אלא במעשה!

לשם כך עליך לאכול במידה ראויה לקיום גופך בבריאות טובה. זה העולם הפיזי. אין כל יתרון בהכאבה עצמית, במצוקה הולכת וגוברת של הגוף הכמה לקצת מזון ונוחות לאבריו. כמו כן, העולם הוא המקום בו לא ניתן להימנע מפגיעה בשגגה ביצורים קטנים שנקלעו למקום ולזמן בו אתה מצוי. זה הטבע ואלה הם חוקיו, אינך יכול לשנות זאת, כי אתה חלק בלתי נפרד מכאן, המקום בו שולט הטבע.

נסכים עמך לגמרי על הצו המוסרי העליון: אל תחמוס, אל תשמיד, אל תרוצץ, אל תמעך, אל תצוד, אל תשחית, לא דומם, לא צומח ולא חי. אך לצד זה - השב נפשך במידה בה תקיים את עצמך, ובמידת הצורך את הסובבים אותך, אם זה בן משפחה או איש רעב על הדרך.

חסד גדול הוא ליטול מן הצמח פרי, עלה, פרח, גבעול או שורש, רק במידה הנכונה כדי לשמור על גופך, ולשם כך, אין כל צורך לעקור את כל השיח ולא לחוש שאתה עושה עוול לסובב שיש להימנע בכל מחיר.

קיים עצמך, אכול במידה הראויה, שמור על גופך, רחץ ורפא אותו, והרחק ממנו כל דבר הגורם לכאב, או כל דבר שעלול לקצר את חייך טרם עת. אין בידך המותרות או הסמכות להחליט אחרת מדרכו של העולם. למד והשתדל הפוך לחלק ממנו, ואל תמהר להיפרד מהעולם מתוך אשליה שזה המעשה הנכון והטוב.

לך לדרכך איש קדוש וחומל, בידיעה שלא תשנה את דרכי העולם והטבע, אלא תשלים עמם בעצם הידיעה שאתה חלק בלתי נפרד מהם. לצד זה, בעצם תעצומות הנפש שלך ומעשיך, תהווה דוגמא ומודל לכל איש ואשה כיצד להיטיב את העולם, אך כל זאת - ללא הקצנה לא אפשרית ליישום.

משל הרכבת

שואפי דעת ועצה נפלו לרגלי המורה ובקשו הבהרות לתהיות שבליבם. כה אמר להם המורה:

תברכו שואפי דעת ועצה.

הגעתם עד הנה כדי למצוא תשובות, חסרי נשימה ותשושים. אינכם מרוצים ממה שהבנתם עד כה. אתם סבורים שיש וניתן לפרוץ את הגבולות, לקרוא תגר על המגבלות התבוניות, ולדרוש רק את השמימי, הלא חומרי, הטהור, הבלתי נראה, ולהפוך את הבלתי מושג למושג. שאיפתכם היא לחרוג מהגוף הנמשך לאדמה, ולהמריא, או לפחות לגלות את מה שמעבר, גם אם לא לגעת. כך, אתם סוברים, תטיבו בהרבה את חייכם. הטרדות, המועקות והסבל יעלמו, ובקיצור – תחיו חיים אחרים מלאי טוב.

הו אנשים טובים, חשבו, אולי אתם טועים?

החיים משולים לרכבת. כולנו מתחילים מנקודת מוצא אחת - מקום וזמן בו אנו נולדים, ומגיעים בבא העת אל התחנה הסופית, שגם אם לא ידוע היכן ומתי תתרחש, ברור אף לכם שכל אחד מכם יגיע גם יגיע לסוף המסע של עצמו. הנסיעה היא בנתיב קבוע שלא ניתן לסטות ממנו, רק קדימה, ללא עצירה ולו אחת, גם כאשר, לרגעים מספר, אינכם מודעים לכך, כשראשנו מלא השערות, שמועות וניחושים, לשם מה הנסיעה ומה מטרתה.

אתם נוסעים בקרון שמגביל אתכם במרחב. חוקי הטבע הם שכובלים אתכם בתוכה. אתם יכולים לבקר בקרונות אחרים, לפגוש ולשתף נוסעים אחרים בחוויותיכם, להתעשר וללמוד מהם, לתרום לאחרים, או אף למצוא שותפים למסע. אך אין כל אפשרות לשהות מחוץ לרכבת, גם אם זה למורת רוחכם.

חלקכם לא יבחין, או יבחר לא לראות את הנשקף דרך החלונות הרכבת. יסתפק במראות שבתוך הקרון, בנוף העצמים והאנשים שבו.

חלק אחר, ינהג ההפך. יתמיד כמוכם ויבהה במראות החולפים בחלון, בנופים מלאי ההוד, ולעתים משמימים. איש איש ונטיתו האישית ליופי שבחוץ אי שם, ולחילופין, למשמים, לשגרת החיים.

חלקכם סבורים שאם רק תחלצו מהרכבת, תחושו התעלות וסיפוק ותמלאו בכך את משאת נפשכם האולטימטיבית. כך תוכלו להתמזג במראות שבחוץ, תוכלו לשוטט בכל מקום העולה על דעתכם, במיוחד באלה שאינם נראים, אלה שנמצאים מעבר להר או נסתרים בצללי העמק הנשקפים מהחלון. חלקכם אף יגדיל לדמיין ולחשוב, שניתן להתעלם מכך שאתם נמצאים ברכבת, "אשלייה" תגידו, וחלק אחר יטען ההפך - שפנים הקרון הוא כל הקיים. וישנם אחרים, הלוטשים עיניהם החוצה וסוברים שניתן בדרך כלשהי לעצור את הרכבת, או לרדת ממנה, ולשהות לעד בנשקף מבחוץ. אך למורת הרוח של כלם, ללא יוצא מן הכלל, הרכבת תמשיך במסעה, במסע החיים.

הו שואפי דעת ועצה. לא מצאתם את עצמכם ברכבת מסע חייכם במקרה. אם אתם סוברים שמקומכם לא בה, ויש מרחבים אחרים להם אתם ראויים הרבה יותר, אתם כנראה טועים, שכן אתם ממירים את החיים, המתממשים ממילא, חיים שאפשר לחיות אותם בטוב, באשליות ושאילות שלא ניתן ליישם. ובכך למעשה אתם מיצרים עבורכם סבל מיותר. האם נתקלתם במישהו שהיה מחוץ לחיים, וחזר לספר על כך? זכרו תמיד שלמרות כבלי הזמן וחוקי הטבע, מרחב התנועה שלכם, הבחירה החופשית לעשייה, מגוונת ורחבה הרבה יותר ממה שהנכם מדמיינים. מקומכם ברכבת החיים, ורק בה; לפחות כל עוד לא הגעתם לתחנה הסופית.

אולי מוטב לעשות את המיטב כדי להיטיב עמכם ועם השותפים למסע בהווה, ב-כאן ועכשיו?

הביטו בנשקף מהחלון. אולי תמצאו שעצם הצפייה מבעד לחלון, מעצים את ההנאה וההנעה לפעול בחיים האלה ובמה שהם מזמנים. דבר לא כופה עליכם דבר. אל תבטלו את החומר, את ה-כאן ועכשיו. תמיד ניתן לשאוף לנשגב, לבלתי נתפס והלא מובן. נראה שאתם מזיקים לעצמכם כשאתם מתייגים את החומר כנחות, כזיהום הרוחניות הטהורה. הרי, מה

התחליף לו? האם אין החומר, אף הוא, רוחניות שמתגלמת באופן בו החומר מצוי? היש אינו אלא החומר, הזמן וחוקי הטבע, וכל השאר, שאינו יש חומרי, למעשה רק בראשכם, שכן הוא סמוי מן העין, חבוי בלב, גם אם הוא מחשבה הוא אמונה אישית בלבד. אתם מכירים מקום אחר נגיש שניתן לשהות ולחקור אותו, מחוץ לראשכם – מחשבותיכם ולבבכם?

חיו בטוב ושקלו - מה הטעם להתנזר או לפרוש מהחיים? טוב יותר יהיה אם תפעלו במידה ראויה ובשיקול דעת. אל תשהו בקיצון. האם תפקידכם הוא להיות שומרי גבולות? היו באמצע, בין רוח בלתי נתפסת לחומר ממשי כאן ועכשיו, בשפיות ראויה ובטוב. החיים מזמנים טוב, היו בהם, לא כשליבכם ומשאת הנפש אי-שם בחוץ. כך או כך לא מובטח לכם שכל חייכם תהיו רק בטוב ללא סבל. מחשבות אודות מה שקיים מעבר לחיים, מסיחות את הדעת ומבלבלות. עדיף שכל אחד מכם יחשוב כיצד להיטיב את חייו כאן ועכשיו, בעצם שגרת החיים, העבודה והפעולה.

וכיצד לעשות זאת? אה, אין מרשמי פלא אלא אינסוף נתיבים. מצאו את נתיבכם אתם. לא של חברכם, ואל ייטה ליבכם אחר אמונות זרות לכם, וודאי לא לנתיב שלדעתכם ימצא חן בעיני האחרים. הכלל הפשוט הוא – היו אתם עצמכם, אל תטרוח לאמץ סיפורים של אחרים אודות מה שנמצא מעבר לרכבת החיים. איש אינו יודע באמת, קדוש ונשגב ככל שיהיה, מה שם בחוץ. התנהלו באופן הולם כאן ועכשיו: תטיבו עם עצמכם אם לא תפעלו לרווחתכם האישית בלבד, ודאי לא על חשבון האחר. אל תפגעו באחר, היו טובים, חומלים, פעלו כך שפרי מעשי ידכם יהיה לטובת הכלל. כך תוכלו למצוא חיים טובים ופשוטים, ללא תסבוכות מיותרות.

והנופים החולפים בחלון? אה, הם שם, רק לראות ולא לגעת, אך לעיתים מזומנות יהיו מעוררי השראה חיונית. תהנו מהחיים, הקשיבו להמיות הלב והנשימה, להנאות הקטנות, שְׂמֵרְךָ נכון מהם, במידתיות, ממלא את חייכם בטוב. הטו אוזן גם למתרחש סביבכם, ראו אם מישהו זקוק ליד נוספת, להיטיב עמו במידת יכולתכם והמצוי בידיכם.

מה אודות התכלית? הרי אמרנו כבר- הרכבת שועטת ברוח הזמן אל לא מקום ולא זמן. האם זו התכלית? לא נדע זאת בוודאות גם אם אחרים יספרו לכם ניסים ונפלאות, ידע מקודש וחכמת נסתר. איש לא יבין וידע. לא תשיגו דבר אם תחקרו אודותיה, כי עבורכם, עבור כל אחד ואחד כאן על האדמה הזו, אין כל גישה וכל משמעות. אין לדעת, אלא לחתור לאושר מיוחל, שנראה בלתי מושג, כי אתם מזהמים את מימיו הרכים והצלולים ברצונות וכמיהות לדרכים זרות ויעדים שלעולם לא יתממשו, אלא כאן, בעולם הזה, ועכשיו. חיו כאן ועכשיו, ולא ברצונות ורדיפה אחר אי-שם, וודאי לא בעינויי הגוף והנפש, שרק מרחיקים את הטוב ואינם מקרבים דבר.

אם תתמקדו בכאן ועכשיו, תמצאו שהכל תחת ידכם, בחלקה הקטנה שלכם, ברכבת החיים השועטת מאליה. היו בה בכל מאודכם.

טבע הזמן

עוברי אורח שעברו בדרך, פנו אל המורה שעל הגבעה לשאול אותו אודות הזמן. כך אמר המורה:

חיינו מונעים על ידי טבע-הזמן, שהוא טבע החומר - סיבה ותוצאה. אין חומר ללא זמן ואין זמן ללא חומר. בראשית נברא טבע הזמן, שהוא טבע החומר, שלובים זה בזה ולא ניתן להפרידם בהווה תמידי.

נולדתם, הידד, מזל טוב. כשתפנו מכאן לדרככם תגלו שקרבתם לקץ חייכם בעוד שעה קלה. שעון החול לא מפסיק ליזול, רגע, שעה, יממה, שבוע, חודש, עונה, שנה, דור, עד לגרגר האחרון שנקצב, ולא עוד.

הזמן הוא קונסטרוקציות של חומר, ארועים ומחשבות. דבר בתוך דבר בתוך דבר, שלובים ביחד: מה שהיה על פי מיטב זכרונו - סיבה, מה שהוה - תוצאה וסיבה חדשה, ומה שצפוי ומה שיפתיע - ויתממש - תוצאה של אותה הסיבה וכך הלאה והלאה.

הזמן הינו המסגרת, החוקים הקשוחים שאינם ניתנים להפרה. גרגר שהוסע ברוח, טיפת מים שנפלה במפל, לא יחזרו לאחור ולא יפלו שוב. לא משנה כמה נתכוון, נתאמץ ונפעל - לעולם לא נחזור בזמן, לעולם לא נקדים, לעולם לא נשתהה וודאי שלא נעצור. מה שהוה והיה לא יהיה עוד, מה שיהיה לא היה.

הזמן הינו הווה, הווה תמידי של זכרונות כמו גם תקוות לעתיד, אזכורים, סיפורים, געגועים, סנטימנטליות, געגוע, חרטה על 'מה שהיה', חרטה על שלא היה אחרת, געגוע לתום, לחברות, לאהבה, לשמש שהאירה פי כמה, לאופק שכל כך הבטיח, גם אם כבה והכזיב. הכל זכרון של רגע בו אנו נזכרים בו.

הזמן הוא כמו הרוח, שמוליכה את הדברים הלאה והלאה. הווה תמידי שמרמז על עתיד לא ידוע, אולי מטרה עלומה, או רק תנועה אינסופית שאיננה עוצרת ולו לרגע. מי ידע מה היא רוח זו, ולאן היא מוליכה?

הזמן אינו אמצעי כדי להטיב או להרע, אינו אוהב או שונא, הזמן אינו סולח או שומר טינה. הזמן אדיש. מדוע אם כן, לא ננקוט אנו עמדה, וגם אנו נהיה אדישים אליו?

קיסרים ונתינים, מצביאים וחיילים, אנשי מעשה ואנשי רוח, אנשים נישאים מעם ופשוטים שבפשוטים, טובים ורעים, חמדנים ונדיבים, חורשי רע ועושי טוב - כלפי הזמן כלם הֵינּוּ הֵן, יחרישו לתמיד וכך גם זכרם, יעלמו ברוח הזמן הגדולה ואינם עוד. הנה הזכרתי אותם בזה הרגע, אך היכן הם עתה? הם כאן, עכשיו או שמא אי-אז במלבוש הווה תמידי שבפי?

חיים, רגעים של חיים, קולות, צבעים, מראות, התעלות, רגעי הוד, רגעי אימה וכאב - כל אלה יבלעו וישכחו בתהומות השכחה, ואין לאדם אחר, זה שלא חווה, ועדיין לא נפרד מכאן, כל גישה אליהם.

מיטב המוחות, מיטב הכוחות, כלל הכישופים, הכתבים, החכמה, הידיעה, המילים הנכונות ביותר, המעשים הטובים וההולמים ביותר, חוויות נשגבות של פעם בחיים שהרעידו מוסדות ארץ בעיני החווה, כל דבר - את הכל ישטוף הזמן, הכל. שום דבר לא נותר אחרי די זמן, גם אם נתאמץ לזכור ולהזכיר. זה טבעו וכזה הוא טבענו, הווה תמידי במלבוש של עבר שהיה כביכול, שכן איש לא יכול להראות אותו, ותקוות ורחשי לב לעתיד שיתממש.

אנו עוסקים ומוטרדים מהזמן. כך נמצא עצמנו בקִּהָה הִּיָּה, וּבְ-לוּ, וּבְ-לָמָּה. כך גם ברגעים של חסד, בהם איננו כאן, כמו של נים לא נים למשל, התעמקות בלבדית, אוחזים בזיכרון מתוק המציף ומתהדהד. בוכים על שהיה, מקוננים על שנהיה, על הגעגוע, על הכאב כיצד זה הלך הטוב ואיננו עוד, שמציף לעתים את הזיכרון.

לעיתים קרובות נמצא שהזיכרון מתעתע. נמצא שאחרים יראו לנו שמה שאנו זוכרים לא שבאמת היה כפי שאנו זוכרים אותו, אלא מה שהפך להיות בזכרון האישי. אך כך או כך, אין לכך חשיבות רבה, שכן מחר, 'ההיה' ישתנה מעט, ומחרתים ישכת.

טבע הזמן הוא חלק בלתי נפרד מחיינו. אמנם אנו חייבים לו את חיינו, אך לא את חירותנו. למרות כבלי הזמן, אנו חופשיים במידה גדולה בהרבה ממה שאנו סבורים. על אף שאין חזרה, תמיד נוכל להצטנף בצל רגע מתוק בו זכרון האקליפטוס וניחוחו הצרוב בנו, שדרת

הברושים והשקמה שבחצר בית שהיו ואינם, ברגע של חסד, ללא זמן, במקום שכבר אינו קיים, כשרק אור הירח מתעתע בנו, מעלה מן האוב צל של זיכרון, כאדוות מים מאירה, דבר מה מטושטש שהיה או שמא נחלם.

העבר הוא נוף, מראות, ריחות ואתרים שחצינו והותרנו מאחור, ועתה אנו זוכרים אותו. איננו חייבים לו דבר, ומוטב להשאירו רק כזיכרון רחוק, כי במקרים לא מעטים הוא עלול להיות כאבן נגף. במבט לאחור, מה שהיה ומה שנהיה, יכול לעכב, ובדרך כלל ללא כל הצדקה. אין סיבה של ממש להביט לאחור, אלא להלך ברגל בטוחה, ולפנות הלאה, להתכוון לטוב שיהיה, כי ממילא את שהיה לא נוכל לשנות, גם אם לעתים נמצא שלא היינו חופשיים לגמרי, כפי שייחלנו, אך מכאן והלאה- נלמד שלחיות היטב פרושו לחיות בהווה תמיד, נצחי, בו מוכמנים העבר, העתיד וציפיות הלב. והרי אנו חיים לנצח עד תום זמננו, הלא כן?

אנו חופשיים לטבול במעין החסד בכל רגע שנחפוץ, רגע דמום, רגע צלול של בהירות ושכחה מטיבה, ואז גם הזמן שוכח את טבעו, מתמסס לו ברקע, ובחיוך של מה בכך, ברגע של נחת, יהמהם: נצחוני נתיני, נצחוני נתיני.

לכו לדרככם, תבורכו כולכם ותזכו לרגעי נחת, ונצחו את הזמן בזמנכם החופשי. חיו את היום, הפיקו את הטוב והנינוח מהקיים, היו סלחנים לזכרונות העבר, וקוו לטוב ולנכון בעתיד.

זה הזמן.